

FATELL VEU GWRYYS
GWRIANS AN BYS ?

Ken George

Pennseythun Gernewek 2010

Tewynn Pleustri

Gorwel an dyskans

- Parthow yn *CW.* hag yn *OM.*
- Chanjyow *OM.* → *CW.* (lytherennans, sonyow, gramer, geryow nowydh gwrys)
- Ober A yn bagasow
- Patronyow an gwersyow yn *CW.*
- Ober B yn bagasow
- Tybyansow

PARTHOW *GWRIANS AN BYS*

Gwrians an kynsa pypm dydh	1 – 112
Koedh Lusifer	113 – 341
Gwrians Adam hag Eva	342 – 418
Koedh Adam hag Eva	419 – 1053
Kayn hag Abel	1054 – 1391
Adam hag Seth	1392 – 1428, 1726 – 2211
Lamek ha Kayn	1429 – 1725
Liv Noy	2212 – 2531
Diwedh	2532 – 2549

Parthow yn *OM.* hag yn *CW.*

	<i>OM.</i>	<i>CW.</i>
Pymp dydh a wrians	48	112
Koedh Lusifer	---	229
Gwrians Adam hag Eva	100	76
Koedh Adam hag Eva	288	635
Kayn hag Abel	233	338
Adam ha Seth	247	519
Lamek ha Kayn	---	297
Liv Noy	342	320
(lies parth arall)	1588	18

Linennow daswrys diworth *OM.* ?

	<i>OM.</i>	<i>CW.</i>
Pymp dydh a wrians	√	0
Koedh Lusifer	---	0
Gwrians Adam hag Eva	√	39
Koedh Adam hag Eva	√	54
Kayn hag Abel	√	21
Adam ha Seth	√	3
Lamek ha Kayn	---	0
Liv Noy	√	58
niver dien a linennow daswrys =		175

CHANJYOW *OM.* --> *CW.*

OM.0069 myns vs yn tyr hag yn mor /

OM.0070 warnethe kemer galloys /

OM.0071 yn bysma rak dry ascor /

OM.0072 ty a vew bys may fy loys /

CW.0353 myns **es** in tyre **hag** in mo**er** /

CW.0354 warn**othans** kymar **gallus** /

CW.0355 yn **serten** rag drỹ ascore **hag** /

CW.0356 tỹ a vew maỹ **fota** **loose** /

Dyffransow ynter *OM.* ha *CW.*

- Lytherennans nowydh (heb chanj a son)
- Chanj a son diskwedhys dre an lytherennans
- Geryow nowydh gwrys rag *CW.*
- Chanj a ramer diskwedhys

Ober A1

OM.0261 pyw a thysquethes thyso /

OM.0262 the vos noeth corf tros ha breggh /

OM.0263 lemyn an frut grath nath fo /

OM.0264 mones thy dybry hep pegh /

CW.0870 pyw a thysquethas thyso /

CW.0871 tha vos noth tryes corf ha breggh /

CW.0872 lemyn an frute grace navo /

CW.0873 monas the thibbry heb peyghe /

Ober B1

OM.0265 thymmo vy why a ros gvrek /

OM.0266 honna yw ol the vlamye /

OM.0267 a dorras an avel tek /

OM.0268 hag an dug thym the dastye /

CW.0875 thyma ve why a rose gwreag /

CW.0876 hona yw all tha vlamy /

CW.0877 hy a dorras an avall teake /

CW.0878 hag an dros thym tha dasty /

Ober A3

OM.0929 nynsus den ort ov seruye /

OM.0930 len ha guyryon me a greys /

OM.0931 yn ol an beys sav noe /

OM.0932 hay wrek hay flehes kefrys /

CW.2225 nynges dean orthe ow seruya /

CW.2226 len ha gwyrrian sure pub pryed /

CW.2227 saw noye in oll an bysma /

CW.2228 hay wreag hay flehys keffrys /

Ober A4

OM.1157 Noe my a worhemmyn thys /

OM.1158 ke yn mes ath worhel scon /

OM.1159 the wrek hath flehas kefrys /

OM.1160 ethyn bestes ha prevyon /

CW.2475 noy me a worhemyn theis /

CW.2476 ke in meas an lester skon /

CW.2477 thethe wreag hathe flehys keffrys

CW.2478 ethyn bestas ha pub lodn /

PATRONYOW GWERS

Y'n gwariow-merkyl, rann vrassa an gwersyow yw selys war onan a dri fatron.

- S6 AABCCB an esya dhe wruthyl
- S8 ABABCDDC kalessa
- A8 ABABABAB an kalessa

Yma lies varienn a'n re ma.

Traweythyow y kevir an keth patronyow yn CW.

Patronyow gwers yn CW.

- Traweythyow y kevir S6, S8 ha A8 yn CW.
- Yma ynwedh ystynnansow dhe'n patronyow ma.
- Mes brassa rann an gwersyow yn CW. yw nebes hwymm-hwamm.

Patron S6

CW.0325	owte ellas gallaf fasowe /	A
CW.0326	ÿthesaf in Tewolgowe /	A
CW.0327	nÿ allaf dos anotha /	B
CW.0328	in pyth downe ÿthof towles /	C
CW.0329	abarth in efarne kelmys /	C
CW.0330	gans chayne tane a dro thymo /	B

Patron S8

- An patron ma yw kevys dre vras yn BM. hag yn BK.

CW.0162	pyw henna a veth mar vold /	A	7
CW.0163	cowse gear warbyn lucyfer /	B	7
CW.0164	<i>heare he hath unto you told /</i>	A	7
CW.0165	<i>that in heaven ys not his peare /</i>	B	7
CW.0166	ha me an creyse /	C	4
CW.0167	why an gweall ow terlentrỹ /	D	7
CW.0168	splanna es an howle devery /	D	7
CW.0169	me ath honor them del reyse /	C	7

Patron A8

- Ogas pub gwers yn *PA*. yw A8.
- An kynsa deg gwers yn *OM*. yw A8.
- Nyns yw A8 kevys yn *BK*.

CW.0105	in pypmas dyth orth ow breis /	A
CW.0106	an puskas heb falladowe /	B
CW.0107	hag oll an ethyn keffrys /	A
CW.0108	me a gwra thom falladow /	B
CW.0109	hag oll an bestas yn beyse /	A
CW.0110	gans prevas a bub sortowe /	B
CW.0111	an ryma ew oll teke gwryes /	A
CW.0112	me as sone war barth heb gowe. /	B

Ystynnans gwers A8 (1)

Arta an gwers patron A8 re beu treghys yn diw rann,
ha linenn nowydh keworrys war-lergh pub rann.

OM.

0925 A ow spyrys ny dryc nefre /

0926 B yn corf map den vyth yn beys /

0927 A ha reson yv ha prage /

0928 B rag y vos kyc methel guryys /

0929 A nynsus den ort ov seruye /

0930 B len ha guyryon me a greys /

0931 A yn ol an beys sav noe /

0932 B hay wrek hay flehes keffrys /

CW.

2220 A an sperys ny drige neffra /

2221 B in corf mabe dean v#t# in byes /

2222 A ha reason ew ha praga /

2223 B rag y voos kyg medall gwryes /

2224 A **ha pur vrotall gans henna /**

2225 A nynges dean orthe ow seruya /

2226 B len ha gwyrrian sure pub pryys /

2227 A saw noye in oll an bysma /

2228 B hay wreag hay flehys keffrys /

2229 A **ow bothe ythew in della /**

Ystynnans gwers A8 (2)

Omnia diu linenn re beu keworrys orth diwedh gwers patron A8
kemmerys diworth *OM*.

OM.

0941 A noe mar luen yv an beys /

0942 B lemyn a scherewynsy /

0943 A may thew theweth dynythys /

0944 B ynno a gyk pup huny /

0945 A gans pegh mar vr ev flerys /

0946 B na allaf sparie na moy /

0947 A hep gul dyel a ver speys /

0948 B war pep ol sur marnas ty /

CW.

2245 A noy mar lenwys ew an byes /

2246 B lemyn a sherewynsy /

2247 A maythow dewathe devethys /

2248 B vnna a gyke pub hvnythe /

2249 A gans peagh pur wyre ew flarys /

2250 B ny allaf sparya na moye /

2251 A heb gwethill mernans a veur spyes /

2252 B war pobell oll menas tye /

2253 A **ha tha wreag ha tha flehys /**

2254 B **han pythe a~long the3o gye /**

Ystynnans gwers A4 × 2

Omma eth linenn re beu kemmerys diworth OM.,
hag ystynnys dre geworra diw linenn arall.

OM.

=A4

0257 adam adam pandra wreth /

0258 prag na theth thum wolcumme /

0259 drefen ov bos noeth hep queth /

0260 ragos yth yth the gvthe /

=A4

0261 pyw a thysquethes thyso /

0262 the vos noeth corf tros ha bregth /

0263 lemyn an frut grath nath fo /

0264 mones thy dybry hep pegh /

CW.

0865 adam adam pandra wreth /

0866 prage ny theth thom welcomma /

0867 drefan ow bos nooth heb queth /

0868 ragas ytheth tha gutha /

0869 yn tellar ma /

0870 pyw a thysquethas thyso /

0871 tha vos noth tryes corf ha bregth /

0872 lemyn an frute grace navo /

0873 monas the thibbry heb peyghe /

0874 prag ÿ wresta in della /

Ystynnans heb kynsskrif

Ottomma an keth tybyans, mes nyns yw kevys an kynsskrif yn *OM*. Esa kynsskrif arall, lemmyn kellys?

An tekst yn [glas](#) yw kemmerys diworth skrifennow Keith Bailey, ow kul devnydh a'y lytherennans gans <z>.

CW.

=A4

A Adam ow lordye | yma

B Avel duk | yn paradhis

A Ha my sevelyek | omma

B Yn ifern | yn tan pub pryz

=A4

A Saw an keth Adam | yw gwryz

B My a woer | heb dout y'n kas

A Dhe gowllenwel | an romyz

B Eus yn nev | dre ow goeth bras

0454 A now adam ma ow lordya /

0455 B avell duke in paradise /

0456 A ha me sevyllake omma /

0457 B yn efarn yn tane pub+preyse /

0458 C yn powan bras ow leskÿ /

0459 B sow an keth adam yw gwryes /

0460 D me a wore heb dowte in case /

0461 B tha golenwall an romys /

0462 D es yn nef der ow goth brase /

0463 C a+voyd drethaf hawe maynÿ /

Ober B1

Omnia an kynsskrif (mars esa onan) o diw wers A4;
yn CW. yma diw linenn moy.

CW.

=A4

A Da yw dhyso zy | boz fur

B Hag oll pobel | aderdro

A Ny vydh Duw nevre | yn sur

B Kevyz gowek | trest dhymmo

=A4

A Mar ny wrewgh | venjans pur vraz

B A 'skynn warnowgh | kyns neppell

A Rag Duw a vynn | agan taz

B Dannvon liv | a dhowr pur fell

NOY

2364 A da ew theso gy boes fure /

2365 B hag oll pobell an bysma /

2366 A ny v#t# dew nefra pur wyre /

2367 B kevys goacke trest thymo /

2368 C ragtha bethowgh avysshes /

2369 D mar ny wrewh vengeance pur vras /

2370 E a skydn warnough kyns na pell /

2371 D rag dew a vydn agen tase /

2372 E danven lywe a thower pur leall /

2373 C serten tha vethy an byese /

Ober B2

Omnia y hyllir gweles gwera S8 + pypm linenn moy.

=S8

A Rag omsawye | ow honan
B Ow gwreg | ha'm fleghez keffryz
A An lester a vydh | sertan
B Der weres Duw | uskis gwryz
C Rag voydye | an danger-ma

D Teti-vali | bramm an gath
D My ny gryzav | dhyso hwath
C Y fynn Duw | gul yndella

=

A My a woer | na wrug an byz
B Ha'n bobel | mynz eus omnia
A Dhe voz mar gwykk | distruyz
B Anpossybyl | yndella
A An dower-na | dhe voz kevyz

NOY

2374 A rag omsawya ow honyn /
2375 B keffrys ow gwreak haw flehys /
2376 A an lester a vythe genyn /
2377 B der weras dew vskes gwryes /
2378 C rag voydya an danger ma /
TUBAL KAYN
2379 D tety+valy bram an gathe /
2380 D my ny gresaf the3o whathe /
2381 C y fydn dew gwill indella /

2382 A me a woor ny wrug an beys /
2383 B han bobell myns es vnna /
2384 A tha voos mar gwicke destryes /
2385 B vnpossyble ythewa /
2386 A an dower na tha vose kevys /

Ober B3

Omnia y hyllir gweles gwers A8 + diw linenn keworrys yn CW.

=A8

- A Anpossybyl | nynz yw tra
- B (lavar marthys | my a gryz)
- A Dhe wrier | oll an byz-ma
- B Awoz | distrui an byz

- A Rag der er | oll . a veu gwryz
- B Nev ha nor | mynz eus omnia
- A Ha der er arte | dhymm kryz
- B Y dhistrui | ev a wra

NOY

- 2387 A vnpossyble nyngew tra /
- 2388 A tha wrear all an bysma /
- 2389 B awos destrowy an beyse /
- 2390 C agy tha ower /
- 2391 D rage der gear oll a ve gwryes /
- 2392 A nef ha noer myns es omnia /
- 2393 D ha der gear arta thym creys /
- 2394 A ef a yll mar a mynna /
- 2395 C ÿ thystrowÿ der an dower /

Ober B4

Omma y hyllir gweles gwersyow A4 ha S8, + diw linenn keworrys yn *CW*.

=A4

A Ny amont | dhymmo resne
B genes Noe | dell hevel
A My a vynn | monez dhe dre
B Rag . yth o' te | drog ebel

=S8

A Purra foul | ny veu gwelyz
B My a lever dhys | praga
A An lester | yw dallethyz
B Hwi a woer | nanz yw polta
C Blydhynyow | moy ez ugens

D Rag mar vraz | yw dallethyz
D Nevre | ny vydh diwedhyz
C My a'n te | war ow honshens

TUBAL KAYN

2396 A ny amownt thymma resna /
2397 B genas noñ me a hevall /
2398 A me a vyn mos a lemma /
2399 B rag ythota droge eball /
2400 C na vyn nefra bonas vase /
2401 D pyrra foole ne ve gwelys /
2402 A me a levar theis praga /
2403 D an lester ew dallethys /
2404 A why a woer nangew polta /
2405 C a vlethydnyow pur leas /
2406 E moy es vgans /
2407 D rag mar vras yw dallethys /
2408 D neffra ny vithe dowethis /
2409 E me an to war ow honssyans /

TYBYANSOW:

Gwersyow hymm-hwamm yn CW.

- Mar hwymm-hwamm yw brassa rann an gwersyow yn CW., may ny allas Ben Bruch gul aga klassya avel S6, S8 ha A8.
- Yn le aga henwel *stanzas*, y hwre devnydh a'n ger *segments*.
- Byttegyns, yma rannow y'n gwari a yll bos daswrys dhe ri "kynsskrif" nag o hwymm-hwamm.

Fatell veu gwrys an gwariow-merkyl ?

Dell brederav

- Nyns ens skrifys avel oberennow dien.
- Rannow a veu skrifys ha gorrys war-barth.
- Nyns esa gwirpryntyans; skriforyon o rydh dhe “ladra” temmyn kepar dell vynnens.
- *PA.* → *OM.* *OM.* → *CW.* *CW.* → Keigwin
- Pyth yw Kernewek rag *cannibalize*?

Rann *CW.* dasskrifys gans Keigwin

CW.2537 in+weth oll why a wellas /

CW.2538 an keth bysma consumys /

CW.2539 der lyvyow a thower pur vras /

CW.2540 nỹ ve udn mabe dean sparys /

CW.2541 menas noỹ y wreag hay flehys /

CWK2537 Ynweth why a welys

CWK2538 Oll an bys destriys

CWK2539 Gans an trom deal

CWK2540 Dean vyth hep sparya

CWK2541 Mes Noy ha wreg ha flehes

Godybiethow (*hypotheses*)

- **Keith Bailey:**

Jordan a ystynnas ha dasskrifa diworth fentynyow kottha, yntredha *OM*.

- **Pamela Neuss:**

Jordan a woslowas orth neb den neb re dhysksa gwari-merkyl a'n Oesow Kres, ha skrifa an pyth a ylli perthi kov anedha.

- **Ger an diwettha:**

Martesen an dhew yw ewn!